

⇒ **Dijkbeheerders bespraken eind augustus de droogtesituatie**

perioden zijn gemaaid, met elkaar gaan vergelijken. Dat gaan we nu verkennenderwijs doen. Maar voor echte conclusies moet er grondiger onderzoek worden verricht naar grasbekleding in relatie tot droogte.' Dat onderzoek gaat er mogelijk komen, want er ligt bij NWO/TTW een voorstel voor meer fundamenteel onderzoek naar grasbekleding. Het voorstel is van de Radboud Universiteit, WUR, Universiteit Twente, STOWA en een groot aantal waterschappen. In november wordt bekend of het voorstel wordt gehonoreerd.

ERVARINGEN

STOWA trad niet alleen op als schriftelijke vraagbaak, maar riep naar aanleiding van de droogte eind augustus ook dijkbeheerders bij elkaar om de situatie te bespreken. Dat gebeurde uiteraard niet alleen binnen, maar ook buiten, op de dijken zelf. Er werd onder meer gesproken over de vraag of er wel of niet een najaarsmaaibeurt moest plaatsvinden en wat mogelijke herstelmaatregelen zouden kunnen zijn. Volgens Jaap Bronsveld was het een goede manier om de kennis en opgedane ervaringen rond de droogte met elkaar te delen. De deelnemers waren in ieder geval zeer te spreken over de bijeenkomst. En gelukkig hadden enkele buien tegen die tijd ook wat zorgen weggenomen. Veel dijkbeheerders zagen in korte tijd een opmerkelijk herstel. Of, zoals een deelnemer aan de bijeenkomst zei: 'Het is toch een wonder van de natuur als je ziet hoe snel een grasmat zich herstelt.'

Jaap Bronsveld blijft overigens op zijn hoede: 'We moeten echt afwachten hoe het herstel verder verloopt, en hoe de grasbekleding erbij ligt als de winter aanbreekt, met hoge waterstanden en golfoverslag. Dan moet het echt weer goed zijn.'

Meer weten? Kijk op www.handreikinggrasbekleding.nl. Voor specifieke vragen kunt u contact opnemen met Jaap Bronsveld, 033 460 32 00.

⇒ **WATERSCHAP**

In ons land hebben we in de loop der tijd alle beken naar onze hand gezet. We trokken ze recht, stuwden ze op voor het bevoelien van aangrenzende hooilanden, of gebruikten ze als krachtbron voor watermolens. STOWA en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed RCE laten overtuigend zien dat het kennen van deze gebruiksgeschiedenis - naast morfologische en ecohydrologische kennis - leidt tot een succesvolle inrichting van beekdalen.

STOWA en RCE en hebben de afgelopen jaren intensief samengewerkt aan het bijeenbrengen van kennis om erfgoed in te bedden in herontwikkeling van beken en beekdalen. Het resultaat: een prachtig handboek (STOWA 2018-45). Dat bevat naast een gezonde dosis theorie een groot aantal voorbeelden van geslaagde beek(dal)projecten. Het boek geeft bovendien een mooie indruk van de bijzondere geschiedenis van beken en beekdallandschappen.

BORDJE

RCE-beleidsadviseur Arne Haytsma was van meet af aan betrokken bij de samenwerking tussen beide partijen: 'STOWA kwam in eerste instantie bij ons vanuit het idee dat je via het inbrengen van cultuurhistorie bij beekherstel meer draagvlak kunt creëren voor herstelplannen. Dat zou kunnen leiden tot het sneller realiseren van herstel doelen.'

⇒ **Restanten van de Zandmolen bij de Leuvenumse beek**

PEN: KEN UW LANDSCHAP!

➞ Arne Haytsma van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en Pui Mee Chan van STOWA bij de Koppelpoort in Amersfoort

‘Maar cultuurhistorie toevoegen aan beekherstel is veel meer dan het plaatsen van een bordje op de plek waar ooit een watermolen stond,’ zegt Pui Mee Chan van STOWA nu. ‘Daar wordt het niet perse een beter plan van. Daarvoor moet je de ontwikkeling van het landschap meenemen. Je moet niet naar een beek kijken als naar een foto, maar als een film die je kunt afspelen én terugspoelen. Je kijkt naar een moment in die film. Om hem goed te begrijpen, moet je ook het begin zien. En je kunt vandaaruit de lijn doortrekken naar een passend vervolg.’

BIOGRAFIE

Volgens Arne Haytsma bepleit het handboek een ander proces van planvorming, waarbij je eerst gaat praten met belanghebbenden en een ‘biografie van de beek’ schrijft. ‘Dat levert belangrijke informatie op over de gebruiksgeschiedenis van de beek. Door de kennis van het gebied te delen en mede als uitgangspunt te nemen voor je plannen, wek je vertrouwen. Tegelijkertijd stel je een morfologische en ecohydrologische analyse op. Dit breng je bij elkaar en dat vormt de basis voor je plan.’ Haytsma is zeer blij met het resultaat van de samenwerking: ‘Vroeger werd cultuurhistorie vooral gezien als iets extra’s. Dat is echt veranderd. Kennis van de cultuurhistorie maakt nu een wezenlijk onderdeel uit van het gebiedsproces. Ik denk ook dat wij als RCE zijn veranderd. We trekken nu veel meer samen met anderen op, om met oog voor het verleden toekomstige ontwikkelingen mogelijk te maken. Het handboek beken en erfgoed is daarvan een mooi voorbeeld.’

Tot slot: de samenwerking tussen RCE en STOWA behelst meer dan de samenstelling van het handboek. Er worden de komende tijd op diverse plekken in Nederland beekwerkplaatsen gehouden. Dit zijn werksessies waarin cultuurhistorie en erfgoed wordt ingebracht in concrete beekherstelprojecten. Ook heeft er in september een succesvolle tweedaagse cursus plaatsgevonden over dit onderwerp. U kunt het handboek downloaden vanaf stowa.nl.

HOOI: BRANDSTOF VAN DE 19E EEUW

Hooi. Het was vroeger een zeer gewild product voor de enorme aantallen paarden die in de landbouw en industrie voor de broodnodige pk’s moesten zorgen. Natte beekdalen waren bij uitstek geschikt als hooiland. Te nat om dieren op te weiden, maar prima als productielocatie voor ‘de brandstof van de negentiende eeuw’, aldus Arne Haytsma.

Om de productie nog verder op te voeren inundeerde men de licht hellende hooilanden vaak vanuit hoger opgeleide beken (vloeiveldsystemen), waarbij voedselrijk beekslib zich afzette. Dat kon niet verhinderen dat door het jarenlang hooien de bodem verschraalde en er ‘schraalgraslanden’ ontstonden met de bijzondere plantengroei die we nog altijd kennen. De natuur van nu is oneerbiedig gezegd dus een bijproduct van het cultuurhistorisch gebruik van vroeger. En wil je die behouden, dan kun je mogelijk inspiratie opdoen bij dat vroegere gebruik.